

(een wijs man met veel gezond verstand, maar 'geen krachtfiguur', volgens de voorzitter van de Tweede Kamer-fractie van zijn eigen partij, de Christelijk-Historische Unie¹) dacht in veel opzichten met de koningin gelijk-op – van Tets, 'die rechtlijnige edelman' (aldus van den Tempel²), die 'perfect gentleman' (aldus Bolkestein³), was aanzienlijk weerbaarder; deze kon, aldus van 't Sant,

'de koningin precies zeggen waar het op stond. Op een keer aan tafel legde de koningin met betrekking tot een bepaald probleem een dwaas plan aan hen voor en Beelaerts zei: 'Ja, majesteit, zo zou het opgelost kunnen worden, maar men zou natuurlijk ook kunnen overwegen of misschien, enzovoort.' Van Tets zei: 'Dat plan is nonsens', en toen de koningin weg was, zei hij tegen Beelaerts: 'Frans, je helpt haar er niet mee met de dingen zo voorzichtig tegen haar te zeggen'⁴ –

waarbij wij onzerzijds aantekenen dat van Tets zich in zoverre aan de hof-étiquette hield dat hij nooit uit zichzelf een onderwerp aansneed, en dat Beelaerts in de van hem bewaard gebleven schriftelijke adviezen (weloverwogen, helder geformuleerde stukken) toch niet aarzelde om, als hij dat nodig oordeelde, blijk te geven van een opinie welke van die van de koningin afweek. Dat kwam overigens niet vaak voor.

En dan, als die adviezen op tafel lagen, bij wie lag dan de beslissing? Bij Wilhelmina. Die beslissing was haar strikt persoonlijke aangelegenheid, lag op haar strikt persoonlijk domein als koningin waar niemand anders toegang had. Had zij zich, vóór mei '40, in moeilijke gevallen nagenoeg steeds uiteindelijk moeten conformeren aan het oordeel van de aan het parlement verantwoordelijke ministers, in Londen kon zij, aangezien er geen parlement was, haar eventueel verzet volhouden: weigerde zij haar handtekening, dan was geen macht ter wereld in staat, haar te dwingen die handtekening tòch te zetten. Welnu, met name wat de naoorlogse periode betrof, kende zij het Londense kabinet geen enkel gezag toe: de naoorlogse 'vernieuwing' van Nederland was háár zaak en zij was er van overtuigd, die 'vernieuwing' voorbereidend, geheel te handelen in de geest van het Nederlandse volk. Wij herinneren aan wat Ausems in bezet gebied moest zeggen: dat hij 'sterk de indruk gekregen had dat de koningin . . . geheel met Nederland, zoals het vernieuwd is, meeleeft en ook geheel alles voelt zoals men alles in vernieuwd Nederland aanvoelt.'

¹ G. Puchinger: *Tilanus vertelde mij zijn leven* (1966), p. 142. ² Van den Tempel: *Nederland in Londen*, p. 124. ³ Bolkestein: 'Herinneringen en beschouwingen', p. 11. ⁴ F. van 't Sant, 25 juni 1956.